

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-001-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи унвонҷӯ Муродзода Муҳсин Муқим дар мавзӯи “Масоили таҳкими ҳувияти миллии ҷавонон дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон: ҷанбаи сиёсӣ-иҷтимоӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм. Диссертатсияи М.М. Муродзода дар мавзӯи «Масоили таҳкими ҳувияти миллии ҷавонон дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон: ҷанбаи сиёсӣ-иҷтимоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияи сиёсӣ, ки аз рӯи он ба Шурои диссертатсионӣ мувофиқи фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз «1» ноябри соли 2021, таҳти № 311/01 ҳуқуқи қабули диссертатсияҳо барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқ мебошад. Ҳамзамон таҳқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳои кормандони илм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаҳои илмии номзади илм ва доктори илм ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз «30» ноябри соли 2017, таҳти № 5/2 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот. Ба ҳама маълум аст, ки ҷавонон аз нуқтаи назари сиёсӣ ва иҷтимоӣ умумияти махсуси иҷтимоӣ мебошанд, ки дар оянда мудирияти кишвар ба дасти онҳо гузашта, мундариҷаи

воқеияти сиёсӣ-иҷтимоии Тоҷикистонро низ онҳо муайян хоҳад кард. Яке аз қазияҳои умда ва мубрами имрӯзу фардои ҷаҳони муосир, ки мавриди омӯзиш, таҳлил ва чораҷӯӣ қарор дорад, ин шомилшавии ҷавонон ба ҳизбу ҳаракатҳои экстремистиву террористӣ ба шумор меравад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки бештар ҷавонон ҳамчун қишри камтаҷрибаи ҷомеа ҳадафи ин гурӯҳҳои ифротгаро қарор мегиранд. Дар аксар вақт ҷавонон оид ба сарчашмаҳои идеологӣ, оқибатҳои мудҳиш ва манфии ҳаракатҳои ифротӣ тасаввурот надоранд ва зери таъсири шиорҳои ба ном “олӣ”, инчунин хилаю найранги ин гурӯҳҳо мемонанд.

Омили дигаре, ки боиси шомилшавии ҷавонон ба гурӯҳҳои ифротӣ мегардад, ин истифодаи васеи сомонаҳои интернетӣ мебошад. Созмонҳои экстремистӣ ва террористӣ аз ин усул бо паҳн кардани сабтҳои видеоӣ ва наворҳои таблиғотӣ ба психологияи ҷавонон таъсир расонида, тарафдорони худро зиёд намуда, ба ҷиҳод ва ҷанг даъват намуда, ваъдаҳои фардои бихиштро талқин намуда, даҳҳо нафар одамони гумрохро ҷавонмарг месозанд.

Масъалаи мазкур қазияи ҳалталаби рақами як дар тамоми ҷаҳон шуморида шуда, сарони тамоми кишварҳои дунёро водор сохтааст, ки пайи дарёфти чораҳои фаврии пешгирӣ ва бартараф намудани чунин ҷараёну равиҳои номатлуб андеша намоянд. Яке аз ин роҳҳо таҳкими ҳувияти миллии ҷавонон мебошад.

Омӯзиши раванди ташаккул ва ҳувияти миллии ҷавони тоҷик, дарки назариявии давраи ҳозираи рушди ҷомеа, арзёбии таъсири падидаҳои глобалӣ, технологияи муосири иттилоотӣ ба раванди ташаккули ҳувияти ҷавонони тоҷик имрӯз барои илмҳои ҷомеашиносии ватанӣ, басо муҳим аст.

Имрӯз бо шарофати Истиклоли давлатӣ ҷавонон ҳамчун неруи пешбарандаи ҷомеа дар қорҳои роҳбарии ҳамаи шохаҳои ҳокимият ва сохтору мақомоти давлатӣ, фарогирии ҷавонон ба соҳибқорӣ хурду

миёна ва роҳандозӣ намудани лоиҳаҳои имтиёзнок, интихоби оқилонаи касб ва аз худ кардани донишҳои техникаву технологияҳои муосир мунтазам ҷалб карда мешаванд. Ин омилҳо заминаҳоеанд, ки ҷавононро аз амалҳои носолиму ногувор барканор намуда, ба хизмати содикона баҳри ватани маҳбубамон равона месозанд.

Таҳкими ҳувият ва худшиносии миллӣ, ҳудогоҳии миллӣ ва ҳифзи хотираи таърихӣ ягона роҳе мебошанд, ки майли ҷавононро ба суи ҳар гуна ҳаракатҳои иртиҷоӣ пешгирӣ мекунад. Аз ин рӯ, бояд дар раванди тарбияи ватанпарастии ҷавонон ҳамаи субъектҳои сиёсати ҷавонон барои расидан ба як ҳадаф талош варзанд ва танҳо ҳамон вақт натиҷаи дилхоҳ ба даст хоҳад омад.

Навгониҳои кори диссертатсионӣ. Диссертант дар натиҷаи таҳқиқоти худ исбот кардааст, ки ҷавонон умумияти бузурги иҷтимоӣ буда, ки дар рушди ҷомеа нақши барҷаста дорад. Ҷавонон ҳамчун объект ва барандаи манфиатҳои миллӣ-давлатӣ, яке аз омилҳои асосии таъмини рушди давлат ва ҷомеа мебошанд. Ояндаи наслҳои афзоянда бояд бо вазифаҳои ҳифз ва рушди кишвар, давомнокии рушди таърихӣ ва фарҳангии аҳоли ва эҳёи ватан пайванди ногусастанӣ дошта бошанд. Ҷаҳонбинӣ, сифат ва хусусиятҳои маънавии ҷавонони тоҷик, ки дар оянда ба идоракунии давлат меоянд, аз сатҳи ҳувият ва худшиносии миллӣ онҳо вобастагии амиқ дорад. Дар навбати худ барои дар рӯҳияи ватандӯстӣ, ки ҷавҳари ҳувияти миллиро ташкил медиҳад, сиёсати муваффақи ҷавонон нақши бориз дорад.

Сиёсати давлатии ҷавонон қисми таркибии сиёсати давлатӣ дар соҳаи рушди иҷтимоӣю иқтисодӣ, фарҳангӣ ва миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, системаи ҷудонашавандаи тадбирҳои иҷтимоӣю ҳуқуқӣ, фарҳангӣ, идоракунии, иқтисодӣ, сиёсӣ, илмӣ, иттилоотӣ мебошад. Он хусусияти кадрӣ дорад, ки ба фароҳам овардани шароити зарурӣ барои ҷавонон барои интихоби роҳи зиндагии худ ва иштироқи онҳо дар

равандҳои демократии Тоҷикистони соҳибистиклол равона карда шудааст.

Бо муаллиф розӣ ҳастем, ки дар давраи глобаликунонӣ таъсири шабакаҳои иҷтимоии Интернет ба корҳои дохилӣ ва хориҷии кишварҳои соҳибистиклол ба маротиб афзуда, аҳолии ин кишварро, хусусан, ҷавононро объекти мағзшӯӣ (манипулятсия)-и гурӯҳҳои гуногуни таҳрибкори террористӣ мегарданд, ки ин хатари ҷиддӣ барои Истиклоли давлатҳои миллӣ мегардад. Гурӯҳҳои террористӣ бо воситаи шабакаҳои иҷтимоӣ дар муҳити ҷавонони ноогоҳу бесавод идеологияи экстремизм ва радикализми динии худро паҳн намуда, онҳоро ба сафҳои худ мекашанд. Таҳкими хувияти миллии ҷавонон, ки насли ояндаи идоракунандаи дилхоҳ давлат мебошанд, барои паҳншавии идеологияҳои таҳрибкор монеаи ҷиддӣ эҷод месозад. Яке аз воситаҳои навини таҳкими хувияти миллии ҷавонони тоҷик, ба назари мо ғанӣ сохтани фазои маҷозӣ, хусусан сегменти тоҷикии шабакаҳои иҷтимоӣ бо иттилоот дар бораи таърихи Тоҷикистон, асарҳои илмӣ ва адабӣ, дастовардҳои илму фарҳанги тоҷик, дастовардҳои иқтисодии кишвари мо аст. Ҷавононро ҳарчи бештар бояд барои эҷодкорӣ ва навоарӣ, идоракунии давлат ҷалб ва ҳавасманд намуд, то ин ки онҳо ҳамчун қишри фаъоли ҷомеа масъулиятро барои тақдири кишвар эҳсос намоянд.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он мебошад, ки хулосаҳои таҳқиқотро метавон ҳангоми таҳияи барномаю стратегияҳо, концепсияи рушди давлатдорӣ миллӣ, таҳкими рукнҳои хувияти миллӣ ва муайян намудани сиёсати давлатии ҷавонон истифода кард.

Маводи диссертатсияро ҳамчунин метавон ҳангоми таълими бахшҳои гуногуни илмҳои сиёсӣ ва донишҳои дигари иҷтимоӣ, омӯзиши масъалаҳои миллӣ ва таълими курсҳои махсус истифода кард.

Саҳми шахсии унвонҷӯи дараҷаи илмӣ дар он зухур меёбад, ки дар раванди таҳқиқоти илмӣ ӯ бевосита сарчашмаҳо рисолаҳои илмӣ,

монографияҳо ва дигар маводҳои марбут ба мавзуи мазкурро омӯхта мавриди таҳлил қарор додааст. Асосҳои назариявӣ ва методологӣ ва хулосаву тавсияҳои, ки дар диссертатсия чой доранд, натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи унвонҷӯ мебошанд. Диссертант раванди баҳамвобастагии истиқлоли давлатӣ ва хувияту худшиносии миллиро мавриди таҳлилу омӯзиш қарор дода, аҳаммияти онро дар тарбияи ҷавонони ватандӯст муайян намудааст. Ғояҳо ва хулосаҳои баровардаи таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи методологӣ дар ҷусторҳои минбаъдаи илми дар самти таҳкими хувияти милли дар ҷомеаи тоҷик хизмат намояд.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ. Аз рӯи мавзуи диссертатсия 6 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд. Ҳамзамон натиҷаҳои асосии диссертатсия дар 2 конференсияҳои ҷумҳуриявии илмию амалӣ ва семинарҳои илмӣ ҳангоми хондани маърузаҳои илмӣ инъикос ёфтааст. Теъдоди маводҳои нашршуда ба талаботи банди 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз «30» юни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Дар интишорот натиҷаҳои асосӣ, хулосаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф инъикоси худро ёфтаанд. Автореферат ва корҳои илмие, ки дар мавзуи таҳқиқотӣ нашр гардидаанд мазмуну моҳияти диссертатсияро ба таври зарурӣ инъикос менамоянд.

Муҳаққиқ дар асоси баррасии фарогири масъала ба хулосаҳо ва натиҷаҳои муайян расидааст. Албатта, натиҷаҳои ҳосилшуда ва тавсияҳои пешниҳодшуда барои амалияи сиёсии Тоҷикистон муҳим мебошанд.

Дар диссертатсия пайдарҳамии фикрронӣ ва хулосабарорихи дурусти мантиқӣ ба назар мерасад. Маводҳои илмию таҳқиқотӣ ба таври зарурӣ таҳлил шудаанд. Зербобҳои диссертатсия натиҷагирӣ гардидаанд ва дар заминаи онҳо хулосаҳои умумӣ ҳосил гардидаанд.

М.М. Муродзода дар омода намудани диссертатсия аз методҳои мухталифи илмӣ истифода намуда, тавонистааст, ки масъаларо дар сатҳи зарурӣ таҳлил ва баррасӣ намояд. Дар кори диссертатсионӣ навгониҳои назарраси илмиро мушоҳида намудан мумкин аст, ки ба унвонҷӯ хос мебошанд. Муаллиф аз уҳдаи ҳалли масъалаҳои баррасишаванда баромадааст, ки аз маҳорати таҳлилии ӯ дарак медиҳад.

Дар баробари дастовардҳои илмию таҳлилий дар диссертатсия баъзе норасоӣҳо ба назар мерасанд:

1. Муаллифи диссертатсияро зарур буд, ки ба масъалаҳои назариявӣ методологӣ таваччуҳи зиёдтар менамуд. Дар асоси таҳлил ва хулосагириҳои онҳо таҳкими хувияти миллиро ҳамчун масъалаи муҳими ҷомеаи сиёсӣ ба таври возеҳтар нишон медод.

2. Таҳлил ва натиҷагириҳои раванди таҳкими хувияти милли (худшиносии милли) дар мисоли шароити соҳибистиклолии Тоҷикистон мавриди истифодаи самаранок бояд қарор дода шавад. Ҳамин ҷиҳати масъаларо диссертант ҳамаҷониба асоснок намуда, роҳу воситаҳои татбиқи онҳоро мушаххасан нишон диҳад.

3. Масъалаи таҳкими хувияти миллиро бо яке аз проблемаҳои мураккабтарини инкишофи ҷомеаи сиёсӣ - таъмини амнияти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамбастагӣ бояд мавриди таҳқиқ қарор дод. Муаллифро зарур аст, ки ба ҳамин ҷиҳати масъала бештар таваччуҳ намояд.

4. Муаллиф ба масъалаи истифодаи таҷрибаи давлатҳои рушдёфта дар самти таҳкими худшиносии милли таваччуҳи камтар намудааст. Аз ин рӯ, хуб мебуд, агар дар бораи истифодаи таҷрибаи давлатҳои рушдёфта дар самти мазкур барои Тоҷикистон ба таври алоҳида мавриди баррасӣ қарор медод.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи номзодии М.М. Муродзода таҳқиқоти аз назари илмӣ асоснок ва анҷомёфта ба ҳисоб рафта, норасоӣҳои зикршуда арзиши илмии онро коста намегардонад.

Ҳамин тариқ, Муродзода Муҳсин Муқим дар пажӯҳиши худ аз уҳдаи вазифаҳои гузошта шуда баромада тавонистааст ва диссертатсияи ӯ таҳқиқоти ба охир расида, дорои нағзони илмӣ буда, аз аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ ҳоли нест. Бешубҳа, ҳуҷусаву натиҷаҳои бадастдаромада, барои рушд ва тақмили илмҳои сиёсӣ ва дигар илмҳои иҷтимоӣ хизмат менамоянд.

Рисолаи Муродзода Муҳсин Муқим дар мавзӯи “Масоили таҳкими ҳувияти миллии ҷавонон дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон: ҷанбаи сиёсӣ-иҷтимоӣ”, ба Низомномаи КОА-и Ҷумҳурии Тоҷикистон ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз «30» июни соли 2021, №267 ба додани дараҷаи илмии номзади илм ва доктори илм тасдиқ карда шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ сазовор мебошад.

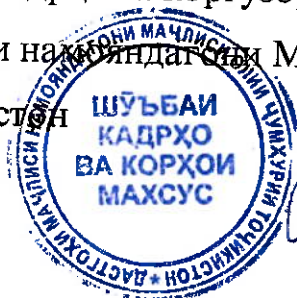
Муқарризи расмӣ:

Доктори илмҳои фалсафа, профессор,
Вакили Маҷлиси намоёндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Фаттоҳзода С.С.

Имзои Фаттоҳзода С.С.–ро тасдиқ менамоям:

Сардори шӯбаи кадрҳо ва коргузори махсуси
Дастгоҳи Маҷлиси намоёндагони Маҷлиси Олии
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Сафарзода Ф.С.

2-юми сентябри соли 2024